

Laurea Scienze

IN MEDIJE
MED GORAMI, V DOLINI KOTREDEŠČICE, JE ZRASLO
NA SKLADIH PREMOGA ZAGORJE.
PONOSNI SMO NA NAŠE MESTO.
VREDNO GA JE OHRANITI IN RAZVIJATI.

Zagorje skozi čas

ZAGORJE SKOZI ČAS

AVTORJI: člani zgodovinskega in geografskega krožka
Osnovne šole Ivana Skvarče Zagorje

MÁŠA DORNIK, BORUT DRNOVSEK, JERNEJ GRČAR,
PRIMOŽ LAZNIK, METKA REBERSEK, PETRA ROME,
TINA SAJOVIC, LIDIJA ŠTITIČ-TADIČ,
SANJA TATAROVAC, DAVOR VIŠOČNIK,
KATJA GARANTINI, VESNA ĐAKIĆ

Mentorici:

ANA RENKO

MILENA ŽUPANČIĆ

NASLOVNICA:

MARTA MARN

SOLSKO LETO 1994/1995

Zagorje skozi čas

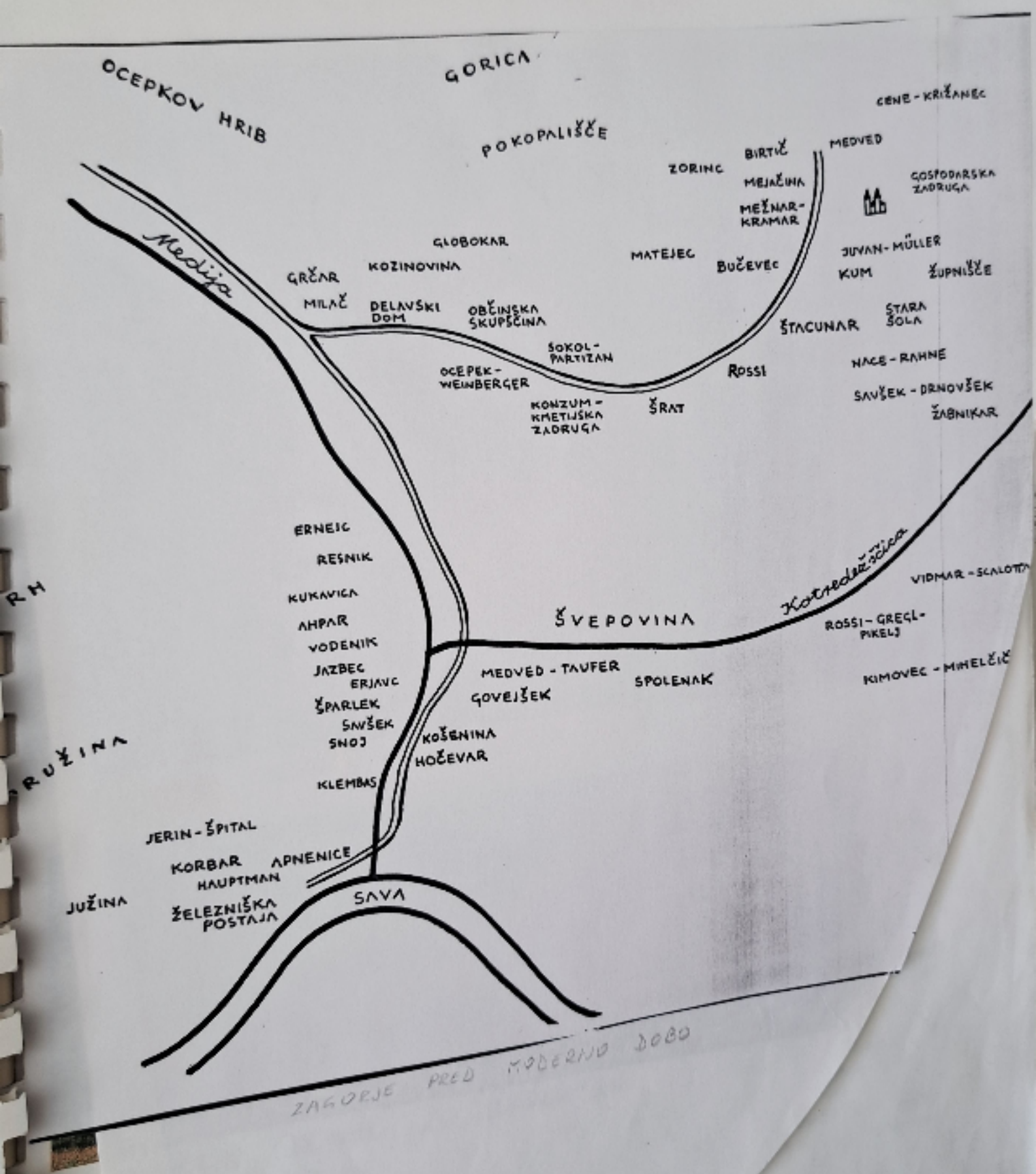
RUDARSKA

OH, KAJ STE VI MAMCA STORILI,
DA ME NISTE STUDIRAT PUSTILI,
DA SEM MOGEL JEST KNAPIČ POSTAT
POD ZEMLO STAJNKOLN KOPAT!

POMISLI EN ČLOVEK NA SVETI,
KAJ MORE EN KNAPIČ TRPETI,
KO KOPLE POD ZEMLO ZLATO,
SVINČ, RUDO, TUD ŽIVO SREBRO.

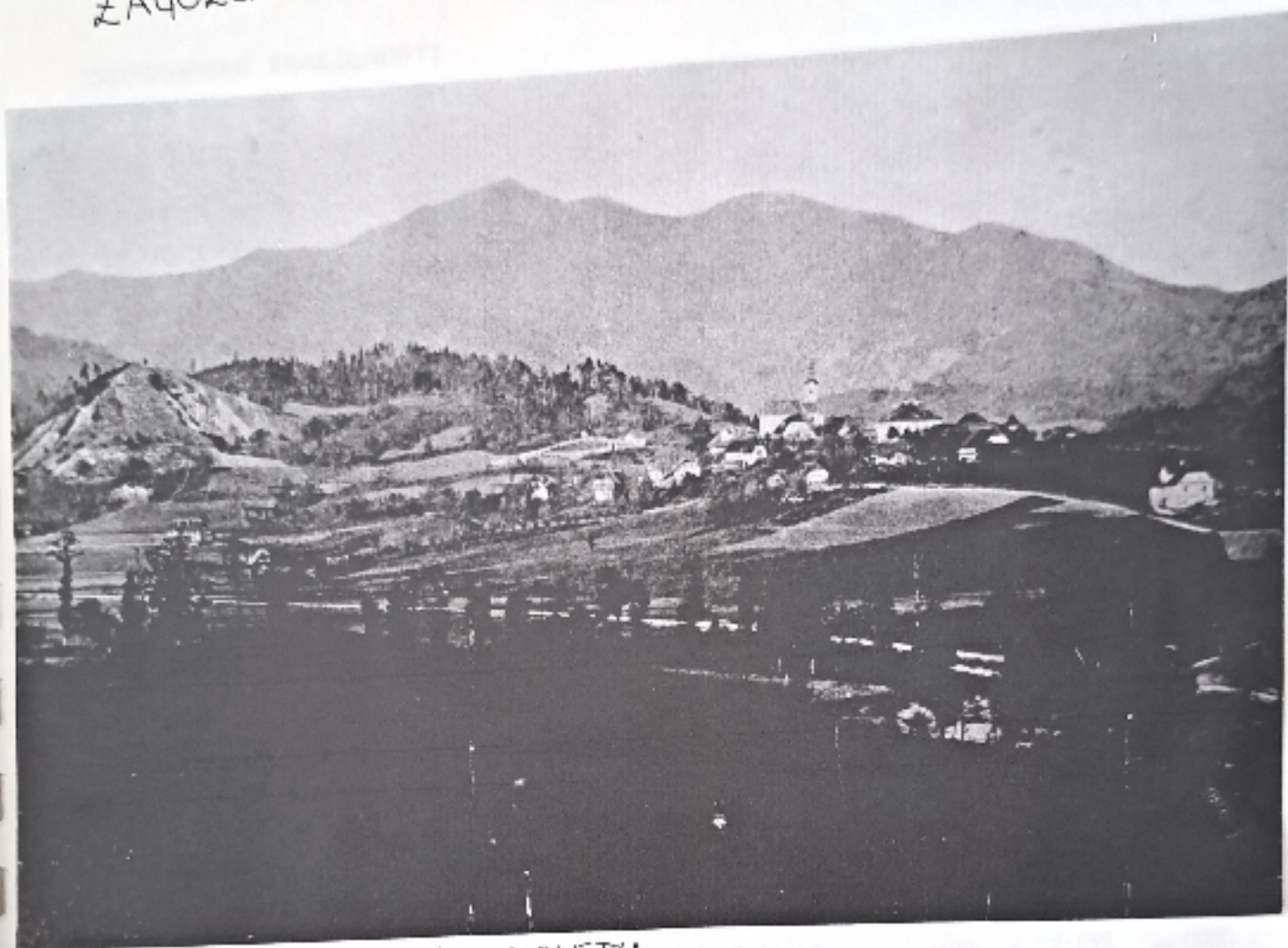
Zemlja skozi čas

ZAGORJE SLOBI ČAS

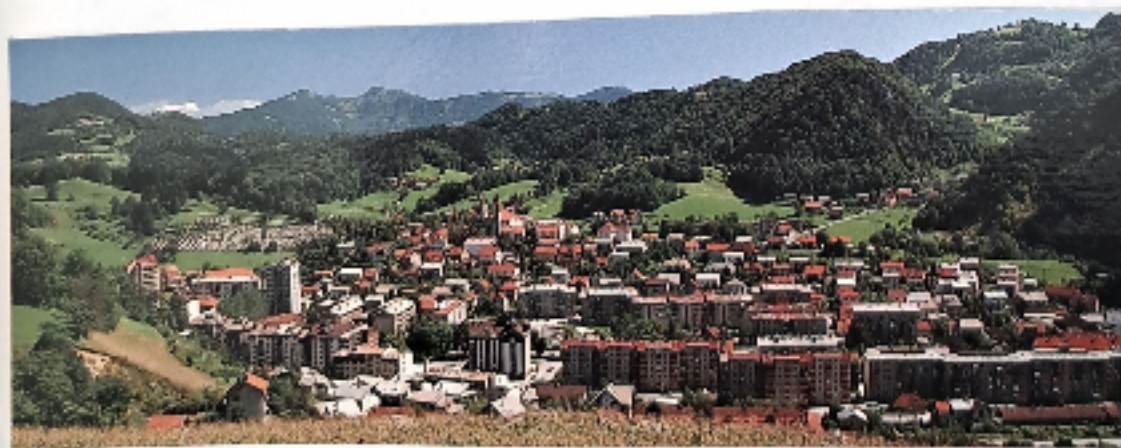

ZAGORJE PRED MODERNO DOBO

ZAGORJE SKOZI ČAS

ZAGORJE SREDI 19. STOLETJA

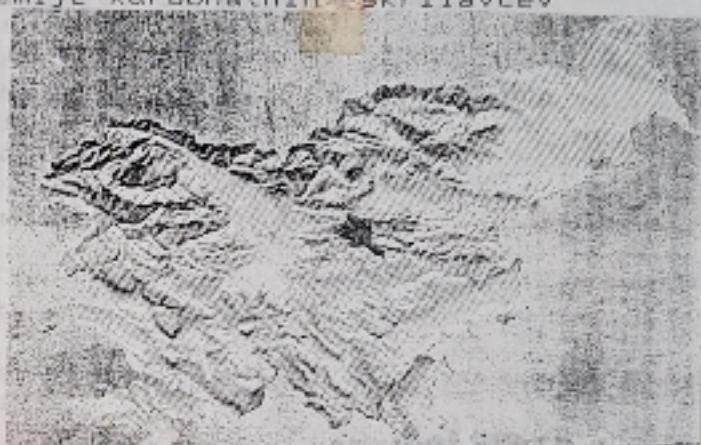

ZAGORJE KONEC 20. STOLETJA

GEOGRAFSKE ZNACILNOSTI

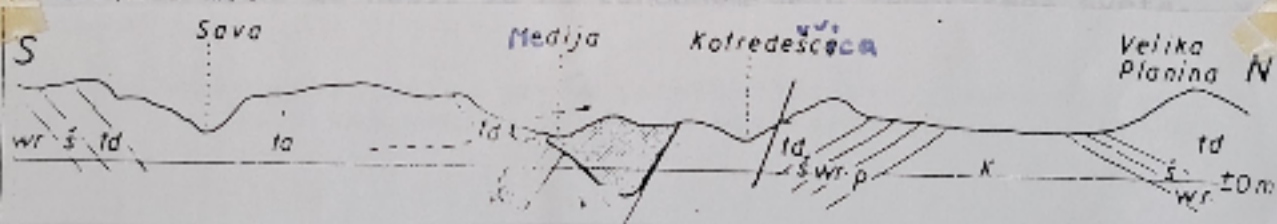
Zagorje ob Savi leži na obeh straneh reke Save v Revirjih-osrčju Posavskega hribovja. Vzhodni del predalpskega hribovja je nižji, glavni pokrajinsko-ekološki pasovi pa potekajo v smeri zahod-vzhod. Najnižji pas je iz apnenca in dolomita, ki proti severu prehaja v reliefno bolj razgibano ozemlje karbonatnih skrilavcev in kremenovih konglomeratov.

V terciariu je segalo do sem Panonsko morje. Po njegovem umiku je ostalo jezero, ki se je polagoma zamočvirilo. Tektonski premiki v kasnejšem obdobju so močno zveržili in pretrgali terciarne plasti in vmes tudi premogovne sloje. Rudniški rovi, ki sledijo premogovnim plastem, niso ravni, premogu sledijo v velike globine. Tektonika pa ima eno dobro lastnost: premog ima nadpoprečno kalorično vrednost glede na starost. O tektonskih premikih pričajo tudi imena Toplice pri Zagorju in Medijske Toplice.

OBCINA ZAGORJE OB SAVI
NA ZEMLJEVIDU SLOVENIJE

Med vsemi tremi dolinami je zagorska še najbolj prostorna. Manjša kotlina se je razvila ob sotočju Medije in Kotredeščice. Reka Medija je kotlino ob pretočitvi odprla v savsko dolino. Na zahodu kotlino zapirajo iz apnenca in dolomita zgrajeni Mali vrh z Riglom, na vzhodu Ravenska vas, ki se proti jugu nadaljuje v Konec (673 m).

PREREZ SKOZI POSAVSKE GUBE ZAHODNO OD ZAGORJA

V kotlini se dvigajo gorice, pri Podkraju sta Rupnik in Smrekovića, ki ločita laško kotlino od zagorske. S severa zapirajo kotlino slemena, zgrajena iz apnenca-Vinska skala.

Podnebje je spremenjeno celinsko. Letnih padavin je v glavnem preko 1200 mm (od aprila do septembra 700-800 mm). V dolini sta pogosta megla in zimski temperaturni obrat.

Precej je potokov in studencev. V bližini Zagorja teče Sava v soteski. Spremljajo jo ožje rečne terase, po katerih tečeta cesta in železniška proga.

Gozdovi zavzemajo skoraj polovico površja. Bukev in rdeči bor sta najpogostejši drevesni vrsti. Razširjeni so travniki z visoko pahovko.

ZGODOVINSKI PREGLED

PRAVEK

Zagorska dolina je področje prastare naseljenosti. Ohranjeni materialni viri, izkopanine, nam dokazujejo, da je bila zagorska dolina ^{naseljena} že v prazgodovinski dobi. Iz tega časa imamo najdišča v kraju Strahovlje, kjer so odkopali tri skelete, pri katerih so našli razbito skledo iz črne gline, uhane z obeskom v obliki črke S in železne sekire (hrani jih Narodni muzej v Ljubljani). Tu so odkrili tudi sledove okroglih hiš z nasipi. V dolini Medije so v 19. stoletju našli še neiziskane grobove in nekaj različnih bronastih okrasnih predmetov (zapestnice, spanke, obročki).

Velik razcvet je doživela Zasavje v železni dobi. Nahajališča železove rude pri Vačah, Kisovcu, Šemniku so pritegnila ljudi, da so se tu za vedno naselili. Preko teh krajev je vodila tudi pot z baltskega območja v Italijo. Preko Trojan - ob Orehovici, Mediji in Kotredeščici - so potovali do Vač in tovorili zlači jantar.

STARI VEK

Ob Kristusovem rojstvu se začne pri nas rimska doba. Pomen Zasavja se je v tej dobi zmanjšal, čeprav je bila v bližnjem Atransu (Trojanah) pomembna rimska postojanka in carinska postaja. Rimske ostanke so našli le na zahodnem delu zagorskega sveta, v neposredni bližini Trojan.

S preseljevanjem ljudstev se je začela rahljati rimska oblast nad našimi kraji. O tej nemirni dobi za naše kraje nimamo poročil.

SREDNJI VEK

V 6. in 7. stoletju so naši predniki naselili skoraj prazno ozemlje v vzhodnih Alpah. V več kolonizacijskih tokovih so v smeri od vzhoda proti zahodu - držeč se starih rimskih cest in večjih rek - naselili ozemlje, ki je bilo trikrat večje od današnjega slovenskega ozemlja.

Po poselitvi so Slovenci živeli le kratko dobo svobodno in samostojno življenje, najprej v Samovi plemenski zvezi, nato v svoji prvi in za dolga stoletja tudi zadnji državni tvorbi Karantaniji.

GALLENBERG

GRAD GAMBERK PO VALVAZDRJU

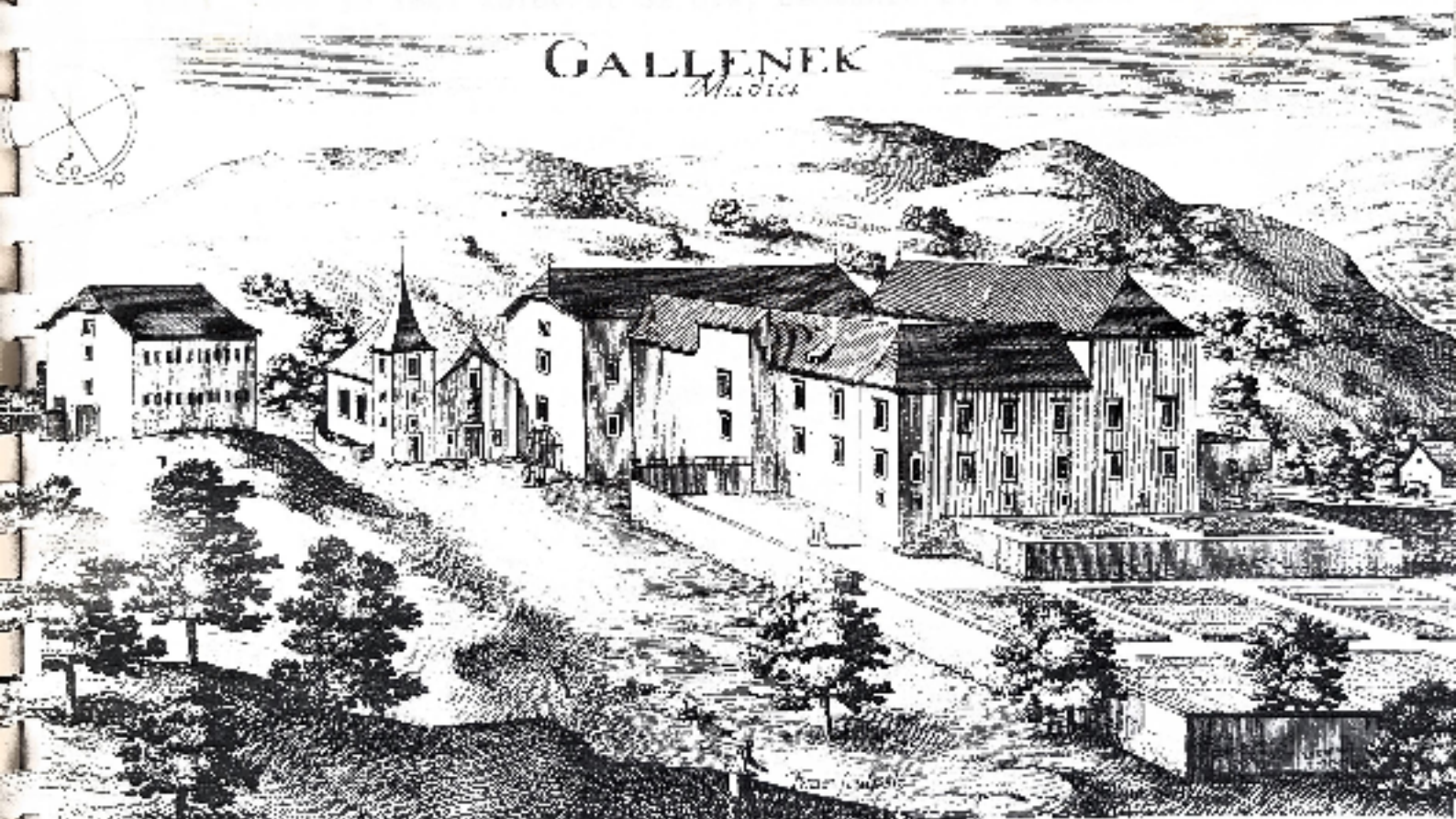
Do konca 11. stoletja so prevladovali pri Slovencih fevdalni odnosi z vsami značilnostmi, kot so naravno gospodarstvo, zemljiška posest posvetne in cerkvene gospode ob gradovih, dvorcih, samostanih, naravne in denarne dajatve in tlaka, patrimonialno sodstvo, nastajanje obrti in trgovine in posredno nastajanje mest in meščanstva. Takšno življenje su živeli tudi naši predniki v zagorski dolini in njeni okolici.

V zgodnji fevdalni dobi so bili podložniki zemljiške gospode z gradu Gallenberg (Gamberk), ki se jim sredi 16. stoletja pridruži še zemljiški gospodje z Galleneka (Medija). V dolini Medije in Kotrudeščice su živeli podložniki in kosezi (tvorili so slni nižjega plemstva), ki so obdelovali zemljo za zemljiško gospodo in zase.

Število kmetij je raslo predvsem z delitvijo domačij, s krčenjem gozdov in z nastajanjem kajžarjev. Kosezi so imeli manjše dajatve in tlako kot podložniki. S svojo zemljo so domala prosto razpolagali, ponekod so imeli pravico positi prožje in so bili osebn svobodni. Gospodarsko pa so postajali vedno bolj odvisni od fevdalcev. Fevdalnemu pritisku, da bi jih spremenili v

podložnike, so se seveda upirali, nazadnje pa so izginili med podložniki oz. so se izenačili z njimi. Takšni kosezi so živeli tudi na ozemlju Medijskega in Gamberškega gradu. Zagorski kosezi so imeli 175 najhnih kmetij. Zemljiški gospodi so plačevali zemljiški davek, denarne in naturalne dajatve, opravljali tlako in plačevali desetino cerkvi.

Povečane dajatve, posledica razvoja denarnega gospodarstva, so poslabšale položaj podložnikov in kosezov. Fevdalci so potrebovali več denarja za nakup luksuznega blaga, zato so v urbariju povečali naturalne dajatve oz. jih spreminjali v denarne. Te težnje, iztisniti iz kmeta kar največ, so prisilile tudi našega podložnika, da se je upiral. O takih uporih je pisal tudi zgodovinar Valvasor.

GRAD MEDIJA PO VALVAZDRJU

NOVI VEK

Gospodarstvo:

-Kmetijstvo

V 2. polovici 18. stoletja sta Marija Terezija in Jožef II. osvobodila podložnike nekaterih obveznosti in jim dala svobodo. Kmetije niso bile velike, le pri redkih je preseglo obdelovalno zemljišče 20 do 30 orajov (11 do 17 ha).

Gojili so pšenico, oves, ječmen, fižol, ajdo, od 19. stoletja dalje tudi krompir in koruzo. Ukvarjali so se tudi z živinorejo, gozdarstvom in čebelarstvom.

Večjih strnjениh vasi v Zasavju ni bilo veliko. Po podatkih iz leta 1817 je imel Kolovrat 32 hič, Čemšenik 29, Izlake 24 in Zagorje 23 hič.

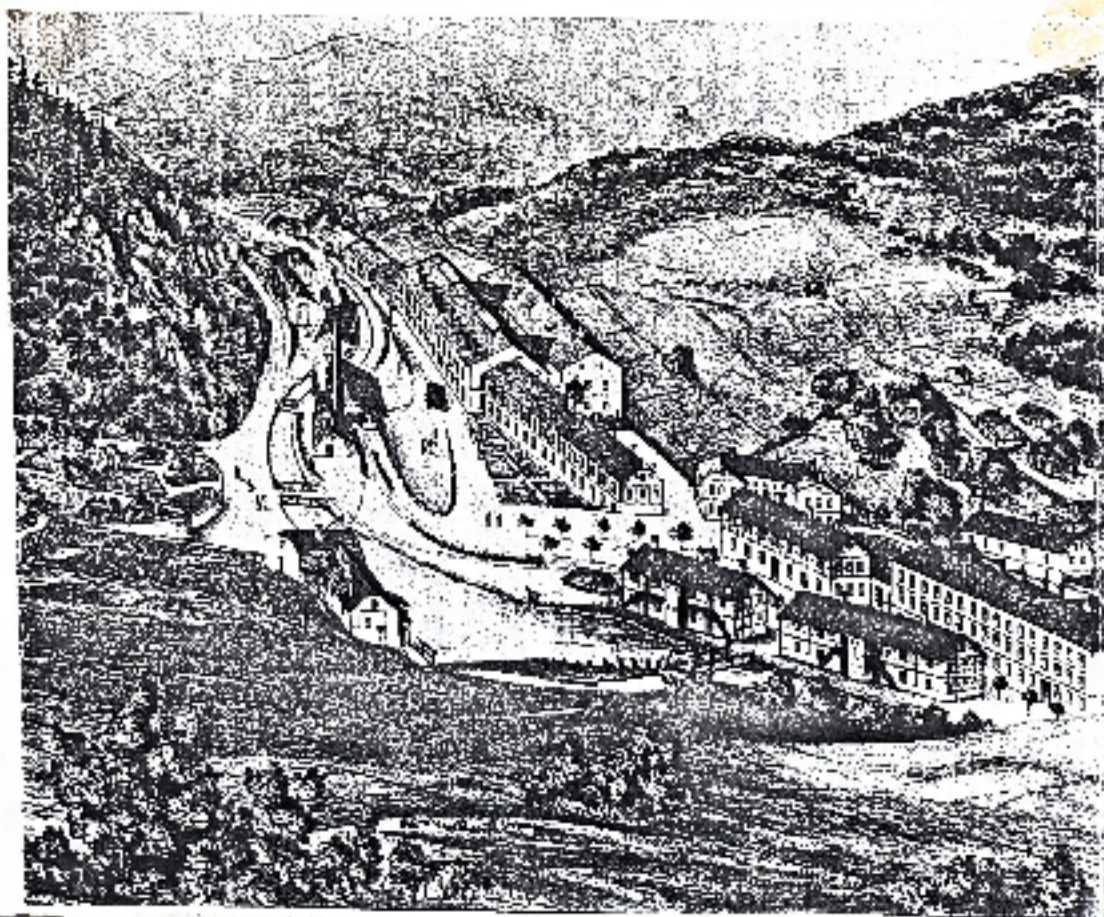
-Obrt

V začetku prejšnjega stoletja se je hitro razvila tudi obrt. Ena najstarejših je mlinarstvo. Za žaganje hlodov so imeli kmetje ročne in vodne žage. Vodne so bile pogosto ob mlinih, gradili so jih močnejši gospodarji.

Krojači so bili na kmetih gosti, ki so hodili od hiše do hiše. Kmečke ženske so si šivale same.

Gostilne so bile že v fevdalni dobi, o tem govori gamberški urbar iz leta 1571. V fevdalni dobi pravih trgovin ni bilo. Prvi večji trgovec v Zagorju je bil Hauptman. Blago su prevažali po Savi. Prave trgovine ni imel.

-Rudarstvo

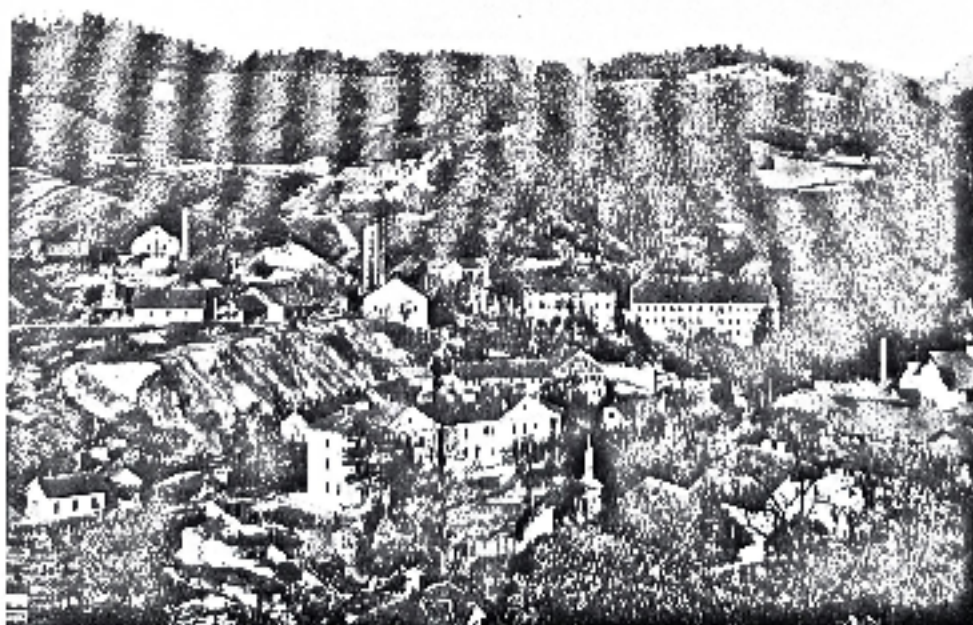

Skoraj četrt stoletja je rudnik daljal pečat dolini, kruh generacijam rudarjev. Razvoj rudnika je tesno povezan z zgodovino doline. Prvi omenja kisovški premog Valvasor v Slavi vojvodine Kranjske.

Kmetje v bližini vasi Strahovlje so na površini našli premogov zdrob, ki so mu takrat rekli "premogova kri", lekarnarji pa "zmajeve kri". Dajali so ga bolni živini.

Začetek premogovništva sega v leto 1755. Baron Franc Raigersfeld je dobil dovoljenje za odkopavanje premoga v Pešenku pri Zagorju. Rudarili so še drugi, vendar brez večjega uspeha. Večje izkušnje in uspeh je imel Leopold Rudard, lastnik plavžev v Mojstrani in tlačilnice železa v Pasjeku ob Savi.

RUDNIŠKO OKROŽJE PODKRAJ - KISOVLC - I OKE

Cinkarna v praverin nosopjare (gruščino)

Leta 1840 je bil lastnik rudnika in ostalih industrijskih objektov Jože Atzl. Bil je zelo podjeten, poln načrtov. Pri izlivu Medije v Savo je nameraval postaviti železarno za izboljšanje železa slabe kakovosti, ki ga je pridobival v Pasjeku. Izkopal je že 300 metrov izvoznega rova, s katerim so hoteli povezati kotrediško in kisovško jamo, ko mu je zmanjkalo denarja.

Leta 1842 je ustanovil Zasavsko združbo v Zagorju, ki naj bi združila vso industrijo tistega časa. Zagorje je postalo v tem času najvažnejše središče premogovne in topilniške industrije v Posavju.

Do izgradnje južne železnice mimo Zagorja so prevažali tovor po Savi, do Zaloga z brodom, potem pa z vozovi do Ljubljane in naprej.

V avgustu leta 1849 je stekla južna železnica na odseku Celje-Ljubljana. Povzročila je velike spremembe v prometu in postala največji kupec zagorskega premoga. Zasavska združba Zagorje se je vse bolj usmerjala k pridobivanju premoga, cinkarna in steklarna sta postali stranski dejavnosti. Zasavska združba Zagorje je rudniško imetje leta 1880 prodala Trboveljski premogokopni družbi, ki je poslej združevala najvažnejše slovenske rudnike in je predstavljala do 2. svetovne vojne najvažnejšo družbo v tedanjih slovenskih krajih. Rudnik Zagorje, del IPD, je z njo preživel vzpone in padce, kar se je odražalo v dolini, v življenju knapov in njihovih družin.

Arbeitsbuch

St. 63

Delavske bukve

Dob. und Antname:

Paul Konec

Wie in primär:

Geburtsort:

Loka št. 13

Rajstveit loka:

Geburtsjahr:

1902. 4. Jänner

Rajstveit loka:

Geheimnisse (und politischer Bezirk):

Maras

Domestika obdina (in politischer Bezirk):

John Kitiye

Stand (ob ledig oder verheiratet):

Samir

Stand (nachdem oder nach dem):

Religion:

Katolische

Vera:

Geheimes:

premogor

Opravilo:

Statut:

velike

Poslava:

Religij:

Katolice

Ohras:

Parte:

serbic rujan

Lasje:

Wagen:

stir

Oci:

Wunde:

premogor

Usta:

Rafa:

stir

Nosi:

Geheimnisse (und politischer Bezirk):

Maras

Domestika obdina:

Stamensführung bei Arbeitsleistung:

Polpis postenmäßiger delavca:

Vertigung der nachstehenden Gemeindeführer:

Polpis idavrtotoga občinskega delavca:

Maras dne 24. Okt. 1915

Simon Slavutic

Kako so kupali premog?

Georg Bauer, nemški zdravnik in geolog, v svojih raziskavah in objavah opisuje različne načine rudarjenja. Zakaj skok čez kožo ob sprejemu v rudarski stan? Najstarejši rudarji so v jamo nosili kožo v obliki predpasnika. Premog so odkopavali ročno, s krampom in lopato in klečali na koži.

Delovišča so razstreljevali s karbidovkami. Ručno so tudi prezračevali jaške. Štirje mladi rudarji so vrteli majhne ročne ventilatorje, ki so skozi lesene cevi poganjali sveži zrak v notranjost jaškov. Da bi si olajšali delo, so kasneje postavili tračnice. Hunte so najprej potiskali ljudje, kasneje konji. Hlevi za konje so bili v jamah, z njimi pa so delali rudarski hlapci.

RUDARSKA KOLONIJLA

Od srede do konca 19. stoletja se je hitro razvijala kisoška jama. Premog so tedaj odkopavali v etažah od zgoraj navzdol. Odkopi so bili štiri metre široki, štiri visoki in deset metrov dolgi. Premog so spuščali po jaških na osnovno obzorje, od tam pa so ga s konji ali brez njih vozili k izvoznemu jašku in naprej po Maksovem rovu na površje.

V začetku stoletja so izvažanje premoga iz kisoške jame mehanizirali z bencinskimi lokomotivami. Po podatkih iz leta 1926 je bilo zaposlenih 1141 delavcev, 15 uradnikov in 49 poduradnikov. Uporabljali so šest parnih in šest bencinskih lokomotiv. Dnevno so izkopali 76 vagonov premoga. Rudnik je imel 84 hiš s stanovanji za 308 družin in 191 samcev. V tem času so v Toplicah zgradili prvo termo elektrarno, ki je dajala električno energijo vsem obratom rudnika.

Sedež TPD je bil na Dunaju. V času stare Jugoslavije se lastniki niso zamenjali, premogovništvo je šlo svojo pot. Proizvodnja je bila odvisna od prodaje. Po osvoboditvi leta 1945 je bila proizvodnja velika predvsem zaradi velike volje knapov, da nakopljejo čim več in tako pomagajo pri obnovi doline.

Premog kot energetski vir ni več zanimiv. V dolini gradijo plinsko napeljavo. Rudnik, ki je dajal kruh generacijam domačinov, zapirajo!

ZAGORJE PO 1. SVETOVNI VOJNI

ZAGORJE PO 1. SVETOVNI VOJNI

ZAGORSKA CERKEV

V starem jedru Zagorja so nekdanje kmečke in obrtniške hiše večinoma zamenjale novejše delavske hiše in moderni bloki. Na starem mestu pa stoji cerkev sv. Petra in Pavla, ki je bila sezidana leta 1872 v romanskem stilu.

Po ustnem izročilu je stala na višjem gričku najprej tako imenovana "ravbarska" cerkev. Leta 1445 sezidana cerkev je imela raven lesen strop. Ker je bila ta zelo majhna, so sredi 17. stoletja zgradili novo, leta 1786 pa so jo nadomestili s tretjo. Tudi to cerkev so podrli in dogradili sedanjo, četrto cerkev z dvema zvonikoma.

Starejši Zagorjani še dobro pomnijo po pripovedovanju svojih staršev, da so cerkev gradili tudi s prostovoljnim delom. Najprej so morali odstraniti stožčasti vrh griča in staro pokopališče.

Z gradnjo nove cerkve je začel župnik Anton Urbas. V zemljo so najprej zabili na stotine hrastovih in bukovih pilotov, potem pa šele začeli s temelji. Težaka dela so naredili domačini, zidarstva pa Italijani. Na zvonika so obesili štiri zvonove. Narejeni so bili iz bron, največji je tehtal 2950 kg. Med prvo svetovno vojno so zvonove pobrali, razen srednjega. Leta 1924 so pod vodstvom župnika Sitarja nabavili dva nova bronasta zvonova, a jih je okupator med 2. svetovno vojno spet pobral.

Cerkev je dolga 34 metrov, široka 24, višina v kupoli, ki jo drže štiri stebri, meri 20 m, v prezbiteriju 13.5, pri stranskih oltarjih pa 15 metrov. Cerkev ima tri oltarje.

Veliki oltar je posvečen sv. Petru in Pavlu in je iz marmorja. Ta oltar branita še po 95 cm visoka kipa sv. Mohorja in Fortunata in 1.75 m visoka kipa sv. Cirila in Metoda.

Freska nad glavnim oltarjem ima letnico 1886 in je Wolfovo delo. Njegova je tudi slika sv. Barbare, ki je zavetnica rudarjev. Po ustnem izročilu je slikarju pozirala mežnarjeva hči.

Cerkev krasijo tudi 99 let stare orgle, ki so bile delo Franca Goršiča. Imajo 25 pojočih registrov, leta 1926 pa je mojster Jenko dodal še glas trobente.

SOLSTVO V ZAGORJU

Še preden je leta 1744 izšel temeljni zakon Splošna šolska naredba, ki je v habsburški monarhiji kot v eni izmed prvih držav v Evropi uvedel splošno šolsko obveznost, je slovenski prosvetilec Blaž Kumerdej cesarici Mariji Tereziji predlagal svoj načrt za organizacijo osnovnih šol na Kranjskem. Splošna šolska naredba je uvedla splošno in obvezno, ne pa tudi enotne osnovne šole, predstavlja pa enega najpomembnejših dokumentov v zgodovini šolstva na slovenskem ozemlju.

Vsebina pouka na podeželskih trivialkah je bila siromašnejša od pouka na glavnih in na normalnih šolah. Šolska obveznost je zajela vse otroke od 6. do 12. leta, uvedli pa so tudi nedeljske ponavljalne šole za mladino 13. in 14. leta.

Skoraj gotovo je bila zagorska šola ustanovljena že v času Marije Terezije, a je po prvem zagonu nehala delati. Pouk so znova obnovili duhovniki v letu 1831 v Kaplaniji (danes je tam župnišče). Poučeval je Matevž Jurman, ki je prišel iz Mengša. Čez tri leta so na mestu bivše Kaplanije zgradili novo župnišče, staro pa so uredili za šolo. Ob koncu vsakega šolskega leta so bili javni izpiti. Uspeh je bil odvisen od prizadavnosti učencev, učiteljev in od šolskega obiska.

Že ob koncu 19. stoletja so imeli Zlato in Častno knjigo. Ob vpisu su navzoče opozarjali na lepo vedenje, pridno učenje in na ljubezen in vdanost do presvetlega cesarja.

Vpliv cerkve se je kazal v obvezni odeležbi pri nekaterih procesijah, tedenskih mašah, skupnem obhajilu in seveda pri verskem pouku. Učni jezik je bil slovenski, toda poučevala se je tudi nemščina, leta 1878 že v prvem razredu.

Šoloobveznih otrok je bilo vedno več:

1868	-	118	otrok
1878	-	142	otrok
1888	-	202	otrok
1898	-	273	otrok
1912	-	371	otrok

Potreba po novi, večji šoli je bila vedno večja. Spomladi leta 1874 so začeli staro poslopje podirati. Vaščani so zravnali vrh griča in v zemljo zabili hrastove pilote. Novo šolo so dozidali jeseni 1875. Šola je bila enonadstropna, skromna.

V šolskem letu 1876/77 je šola postala dvorazredna, leta 1877 trirazredna, v šol. letu 1900/1901 pa štirirazredna. Ker je bila na šoli iz leta v leto večja prostorska stiska, so nekatere prostore preuredili v zasilne učilnice, uvedli so paralelni in celodnevni pouk, učilnice pa so poiskali tudi zunaj šole v poslopju, ki je bilo v zasebni lasti.

Po prvi svetovni vojni se je vprašanje prenatrpanosti ponavljalo. Leta 1924 je šola postala osemrazredna, deset let kasneje pa je imela že 8 vzporednic.

Med drugo svetovno vojno so slovenske učitelje in duhovnike izselili. Nemški učitelji so poučevali do leta 1944, potem pa so šolo na Cankarjevem trgu ogradili z bodečo žico in se v njej utaborili nemški vojaki.

Učili so se branja, pisanja, računanja, učenci so peli in telovadili, deklice so se vadile v ročnih delih. Verouk so poučevali zagorski kaplani. Po šolski odredbi so morali opravljati tudi druga koristna dela, kot npr. nabiranje hroščev. Ob enkratni akciji so jih učenci zagorske šole nabrali 408 litrov.

Medtem ko je bila šola v Zagorju vsaj prvotno zamišljena kot šola za kmečko mladino, je bila šola v Toplicah namenjena delovni mladini. Rudniška šola v Toplicah je odprla šolska vrata v letu 1860/61 kot podružnica župnijske šole v Zagorju. Število otrok je bilo iz leta v leto večje. Razredi so bili zelo močni, sto otrok v enem razredu ni bila nobena izjema. Sestav razredov je bil po spolu mešan, število fantov je običajno presegalo število deklic. Precej svojih učencev so morali pošiljati k pouku v zagorsko šolo. Po zgraditvi nove šole leta 1903/04 to ni bilo več potrebno.

Po 1. svetovni vojni je šola postala popolnoma slovenska. Kot učni predmet so uvedli tudi srbohrvaščino. Uvedli so tudi fantovsko ročno delo. Otroke so navajali na domače branje. Večkrat so jih peljali v kino tudi brezplačno.

RAZRED NADUČITELJA KULENCA LETA 1939

Šolska obveznost je bila še vedno do 12. leta. V 30-ih letih je že odpadla ponavljalna šola, ker je večina staršev pošiljala v šolo svoje otroke do 14. leta starosti.

Leta 1929 je izšel nov šolski zakon, ki je osemrazredne osnovne šole razdelil na višje in nižje. V Zagorju je bila zelo močna težnja po ustanovitvi meščanske šole, to je višje šole. Toda manjkali so ustrezni prostori, pa tudi denarja za gradnjo nove šole ni bilo.

Leta 1936 so meščansko šolo namestili v šoli v Toplicah. Druga svetovna vojna je preprečila, da bi se šola popolnoma razvila.

Land: Krain.
 Dočela: Kranjska.
 Schulbezirk: Littai.
 Solski okraj: Littja.

Schuljahr: 1912/13.
 Solsko leto: 1912/13.
 Kat.-Z.: 1. A.
 Kat. št.: 1.

Schulnachricht. — Šolsko naznanilo.

Šolnikar Ivanija
 geboren am 10. Jul 1894 in Toplicah
 rojen dne 10. jul 1894 v Toplicah
 in *Kranjskem* *in Krao* Religionsbekenntnisse,
 na *in Krao* veroisповедanja,
 in die Schule eingetreten überhaupt am 10. II. 1913 in Toplicah
 v šolo vstopil & sploh dne 10. II. 1913 v
 hier am Schüler der 1. A. Klasse,
 tukaj dne učenec 1. A. razreda, Gruppe
 skupino.
 Abteilung, bewährte sich wie folgt:
 oddelka, se je uči tako:

Vierteljahr — Četrtoletje	I.	II.	III.	IV.
Betragen — Vedenje	1	1	1	1
Pisn — Pridnost	3	1	1	1
Religion — Veroumak	1	1	1	1
Lesen — Branje	1	1	1	1
Schreiben — Pisanje	2	2	2	2
Deutsche Sprache — Nemški jezik	1	1	1	1
Slawenische Unterrichtssprache — Sloveški jezik	1	1	1	1
Rechnen u. geom. Formen — Računsko in geom. oblikoslovje	1	1	1	1
Naturgeschichte und Naturlehre — Prirodopis in prirodslovje	1	1	1	1
Geographie und Geschichte — Zemljepis in zgodovina	1	1	1	1
Zeichnen — Risanje	1	1	1	1
Gesang — Petje	1	1	1	1
Turnen — Telovadba	1	1	1	1
Weibliche Handarbeiten — Ženska ročna dela	1	1	1	1
Nichtobligate Lehrgegenstände — Neobvezni učni predmeti	1	1	1	1
Äußere Form & schriftl. Arb. — Zunanja oblika pisanja izdelkov	1	1	1	1
Zahl der versäumten halben Schultage — številko zamujenih polnih šolskih dni	4	10	0	0
Stevilo zamujenih polnih šolskih dni	4	10	0	0
Datum der Ausstellung — Dan izdaja	1. II. 1913	1. II. 1913	1. II. 1913	1. II. 1913

Die Schüler ist zum Aufzeigen in die nächst höhere
 Klasse, Gruppe, Abteilung
 Učenci se je opredeljuje za prestop v višji razred, skupino,
 oddelok.

Anteizigel: — Uradni pečat

Fr. Korjaky
 Klassenlehrer
 razreda 1. A. učitelj

Unterschrift der Eltern oder deren Stellvertreter:
 Podpis roditeljev ali njih namestnikov:

I. *Heinrich Johann*
 II. *Heinrich Johann*
 III. *Heinrich Johann*
 IV. *Heinrich Johann*

ŠOLSKO VODSTVO
 TOPLICE p. ZAGORJI
 SCHULLEITUNG
 Töplitz-Sager

Notenskala — Pregled redov.

Stufe Stopnja	Betragen Vedenje	Pisn Pridnost	Portgang Napredak	Äußere Form, der schriftl. Arbeit Zunanja oblika pisanja izdelkov
1	lobenswert (ob.) hvalnoredno (hv.)	ausdauernd (ausd.) vtrajna (vtr.)	sehr gut (sg.) pr. d. d. (p. d.)	sehr geübt (sg.) pr. l. l. (p. l.)
2	befriedigend (b.) pov. redno (pov.)	befriedigend (b.) dov. redno (dov.)	gut (g.) dov. (dov.)	geübt (g.) l. l. (l. l.)
3	ausreichend (a.) primarno (p.)	befriedigend (b.) ausdauernd (ausd.)	genügend (gen.) zufrieden (z.)	mindestens geübt (mg.) min. l. l. (ml.)
4	nur ausreicend (na.) mala primarno (mp.)	unbefriedigend (unb.) ausdauernd (ausd.)	kurz genügend (kg.) kurz zufrieden (kt.)	nicht geübt (ng.) schlecht (sl.)
5	nicht ausreicend (na.) mala primarno (mp.)	gering (gr.) gering (gr.)	nicht genügend (ng.) ausdauernd (ausd.)	nicht geübt (ng.) schlecht (sl.)

LITERATURA:

1. Krajevni leksikon Slovenije 3., DZS, Ljubljana 1976
2. Janko Orožen: Zgodovina Zagorja ob Savi, Zagorje 1980
3. Igor Vrišer: Rudarska mesta, Slovenska Matica, Ljubljana 1963
4. Janez Zore: Zagorje skozi stoletja (tipkopis)
5. Anton Melik: Slovenija, Slovenska Matica, 1963
6. Iz srti v življenje, brošura, 1973
7. Ivan Gams, Slovenija, učbenik za srednje šole
8. Šolske kronike
9. 200 let rudnika Zagorje, brošura, 1955

VKAZALO

1. GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI	6
2. ZGODOVINSKI PREGLED	7
1. PRAVER	7
2. STARI VEK	7
3. SREDNJI VEK	7
4. NOVI VEK	10
a.) GOSPODARSTVO	10
b.) CERKEV	15
c.) ŠOLSTVO	16